

Wyrok z dnia 20 października 2005 r., II CK 126/05

Wierzytelność zasądzona prawomocnym orzeczeniem sądu jest wierzytelnością zaskarżalną w rozumieniu art. 498 § 1 k.c. i może być przedstawiona do potrącenia.

Sędzia SN Iwona Koper (przewodniczący)

Sędzia SN Barbara Myszka

Sędzia SN Marek Sychowicz (sprawozdawca)

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Danuty W. przeciwko Grzegorzowi W. o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności, po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 20 października 2005 r. kasacji powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 16 listopada 2004 r.

uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Łodzi do ponownego rozpoznania

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 16 listopada 2004 r. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił apelację powódki Danuty W. od wyroku Sądu Rejonowego w Zgierzu z dnia 15 lipca 2004 r. w części oddalającej powództwo wytoczone przez powódkę przeciwko Grzegorzowi W. o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego – postanowienia Sądu Rejonowego w Zgierzu z dnia 23 lutego 2000r., którym zasądzona została od powódki na rzecz pozwanego kwota 14 300 zł z odsetkami. Sąd Okręgowy, podzielając stanowisko wyrażone w sprawie przez Sąd pierwszej instancji, uznał, że wierzytelności przysługujące powódce w stosunku do pozwanego, które powódka przedstawiła do potrącenia z wierzytelnością stwierdzoną wymienionym tytułem wykonawczym, jako wynikające z prawomocnych orzeczeń sądów, nie mogą być dochodzone przed sądem z powodu powagi rzeczy osądzonej, a zatem są niezaskarżalne (art. 498 § 1 k.c.) i jako takie nie mogą zostać potrącone z wierzytelnością objętą tytułem wykonawczym, o którego pozbawienie wykonalności,

właśnie w związku z przedstawieniem do potrącenia wierzytelności przysługujących jej w stosunku do pozwanego, powódka wystąpiła.

Podstawę kasacji powódki stanowi naruszenie art. 498 § 1 k.c. przez błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że wierzytelności stron wynikające z prawomocnych orzeczeń sądów nie mogą być umorzone przez potrącenie, albowiem ze względu na powagę rzeczy osądzonej nie mogą być dochodzone przed sądem. Skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości, ewentualnie o uchylenie tego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Trafnie zwrócono uwagę w literaturze, że art. 498 § 1 k.c. nie może być w pełni rozumiany dosłownie, gdyż takie rozumienie może doprowadzić do wniosków, które są nie do przyjęcia. Za rzecz oczywistą uznaje się, że do potrącenia nadają się wierzytelności zasądzone prawomocnym orzeczeniem sądu, mimo że ze względu na powagę rzeczy osądzonej ponownie przed sądem dochodzone być nie mogą. Trafne jest też spostrzeżenie, że okoliczność zasądzenia wierzytelności prawomocnym orzeczeniem nie tylko nie wyklucza przedstawienia jej do potrącenia, ale wręcz wzmacnia pozycję potrącającego, gdyż właśnie ze względu na powagę rzeczy osądzonej dłużnik nie może kwestionować ani samego istnienia, ani wysokości swego zobowiązania. Ze względu na *quasi*-egzekucyjny charakter instytucji potrącenia, potwierdzenie wierzytelności prawomocnym orzeczeniem podlegającym egzekucji nie tylko nie może wykluczać możliwości przedstawienia jej do potrącenia, ale sprawia, że przedstawienie jej do potrącenia musi być uwzględnione. Nie można zgodzić się z poglądem Sądu Okręgowego, że jedynym sposobem „kompensaty” wzajemnych wierzytelności stron, zasądzonych prawomocnymi orzeczeniami, jest ich rozliczenie w ramach postępowania egzekucyjnego; aby to nastąpiło, obie strony musiałyby spowodować jego wszczęcie. Skorzystanie z potrącenia pozwala na uniknięcie takiej konieczności, przez obie lub przynajmniej jedną ze stron. W konsekwencji za prawidłowy należy przyjąć pogląd, że wierzytelność zasądzona prawomocnym orzeczeniem sądu jest wierzytelnością zaskarżalną w rozumieniu art. 498 § 1 k.c. i może być przedstawiona do potrącenia. Pogląd taki wyraził już Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 września 2005 r., V CK 183/05 (nie publ.). Podstawa, na której oparta została kasacja, okazała się zatem uzasadniona.

Należy dodać, że błędne jest potraktowanie przez Sąd Okręgowy przedstawionej przez powódkę do potrącenia kwoty 2201,61 zł na równi z wierzytelnościami wynikającymi z prawomocnych orzeczeń sądu, wymieniona kwota stanowi bowiem wpłaconą przez powódkę zaliczkę na poczet kosztów postępowania egzekucyjnego, prowadzonego przez komornika Sądu Rejonowego w Zgierzu w stosunku do pozwanego. Wydane przez komornika postanowienie o ustaleniu kosztów postępowania egzekucyjnego jedynie stwierdza, że koszty te pokryte zostały z zaliczki wpłaconej przez powódkę.

Na podstawie art. 393¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.